

## Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1984/85:2 y

över riktlinjer för det framtida arbetet mot ekonomisk brottslighet  
m. m. (prop. 1984/85:32)

### *Till justitieutskottet*

Justitieutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85:32 om riktlinjer för det framtida arbetet mot ekonomisk brottslighet m. m. samt motionerna 1984/85:93–96 som har väckts med anledning av propositionen.

Den allmänna utgångspunkten för propositionen och därtill anslutande motioner är att ekonomisk brottslighet i form av företagande i icke-seriösa former är ett allvarligt och växande problem, som på grund av sin räckvidd måste angripas på olika vägar. Arbetsmarknadsutskottet har samma uppfattning. För utskottets del har problemet aktualiserats främst därigenom att oseriöst företagande ofta bygger på att s. k. grå arbetskraft utnyttjas i verksamheten. Som utskottet konstaterat i tidigare sammanhang (bl. a. i yttrande AU 1980/81:1 y till justitieutskottet) är detta en osund företeelse med många nackdelar. Här kan nämnas undandragande av skatter och avgifter till det allmänna och snedvridning av konkurrenssituationen för de seriöst arbetande företagarna. Därtill är användningen av grå arbetskraft ofta förenad med olaga arbetsförmedling och utgör sålunda brott mot lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

De åtgärder som på arbetsmarknadsområdet har vidtagits mot grå arbetskraft är dels skärpning av arbetsförmedlingslagen, dels införande av bestämmelser om förhandlingsrätt och facklig vetorätt vid entreprenader m. m. i 38–40 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Det har aldrig varit avsett att dessa åtgärder ensamma skall kunna stävja användningen av grå arbetskraft. De gångna årens erfarenheter bekräftar att de inte heller är tillräckliga utan behöver kompletteras med åtgärder av annat slag.

Ett annat problemområde som här skall beröras är den statliga lönegarantin vid konkurs. Det har uppmärksamats att försök har gjorts att utnyttja garantin på ett sätt som inte varit avsett, exempelvis genom konstruerande av s. k. personalbolag och anställning av närstående på mycket förmånliga villkor. Lönegarantin är f. n. föremål för översyn av en särskild utredare. I direktiven till denne påtalas missbruksfall av nyssnämnda slag, och initiativ har således redan tagits för att komma till rätta med de problem som kan föreligga på det nu nämnda området.

Inom ramarna för arbetsmarknads- och regionalpolitiken utgår betydande statsstöd till näringslivet i form av bidrag och lån för investeringar samt för

rekrytering och utbildning av personal. Det har av och till ifrågasatts om inte detta statliga stöd överutnyttjas eller missbrukas. Så sker i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1984/85:94. Under rubriken Statliga och kommunala bidrag påtalas som bidragsfusk att lokaliseringsstöd betalas ut utan att leda till uppgiven verksamhet och att investeringsstöd används för andra ändamål än de avsedda. Problemet har tagits upp till diskussion bl. a. i den rapport, Bidrag och politik (1980:5), som nämns i motionen och som utarbetats inom brottsförebyggande rådets kansli. Vad särskilt gäller lokaliseringsstödet skall tilläggas att återkravsbestämmelserna och därmed sammanhängande frågor om samhällets kontroll av stödföretagen har granskats av riksdagens revisorer (Förslag 1980/81:6, AU 1980/81:8). Kontrollfrågan har också behandlats av utskottet i det tidigare nämnda yttrandet AU 1980/81:1 y.

Generellt sett gäller om de arbetsmarknads- och regionalpolitiska stöden att beviljat stöd kan återkallas och återbetalning påfordras om stödvillkoren inte uppfylls. Det förekommer vidare att de fackliga organisationerna enligt bidragsförfattningarna skall utöva betydelsefulla uppgifter med hänsyn till deras kännedom om de lokala förhållandena. I fråga om lokaliseringsstödet kan ställas särskilda krav, att företaget skall ha en revisor som är auktoriserad, att företagets utveckling i ekonomiskt och i sysselsättningsmässigt hänseende fortlöpande rapporteras till myndigheterna, etc.

Enligt arbetsmarknadsutskottets mening inrymmer bestämmelserna om arbetsmarknads- och regionalpolitiskt stöd tillräckliga korrektiv mot missbruk – rent bedrägliga beteenden kan självfallet beivras med stöd av brottsbalkens kapitel om bedrägeri och annan oredlighet. När man diskuterar den aktuella frågan om överutnyttjande och missbruk bör det samtidigt göras klart att stödverksamheten i en del fall innefattar en avsedd subventionering från statsmakternas sida för att stimulera företagen att exempelvis tidigarelägga anställning av personal när detta anses önskvärt från konjunktursynpunkt. När det gäller lokaliseringsstödet innefattar det ett risktagande som kan vara medvetet när det gäller att få till stånd etableringar på orter med svåra sysselsättningsproblem. Det finns dock i detta sammanhang anledning att på nytt betona vikten av att myndigheterna noga kontrollerar att företagen uppfyller de villkor som statsmakterna ställt upp både när stöd beviljas och under pågående stödperiod.

Med hänvisning till de ovan gjorda uttalandena anser arbetsmarknadsutskottet att motion 94 i den nu behandlade delen inte behöver föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I propositionen finns ett avsnitt om näringstillstånd och näringsförbud. Några förslag läggs inte fram, utan regeringen avser att senare under riksmötet återkomma i ämnet.

Frågan om etableringskontroll har tidigare varit aktualiserad även från regionalpolitiska utgångspunkter. I början av 1970-talet infördes en lag (1970:725) om lokaliseringssamråd. Lagen gick, som framgår av dess rubrik,

ut på samråd men innehöll också vissa tvångsmoment. Den fick under senare delen av sin giltighetstid allt mindre praktisk betydelse och upphävdes år 1979. En statlig utredning, den s. k. styrmedelsutredningen, föreslog under förra delen av 1970-talet – i syfte att öka möjligheterna till regionalpolitisk påverkan – att det skulle införas ett system för tillståndsprövning vid företagsetableringar och expansion av befintlig verksamhet (SOU 1974:82 Samverkan för regional utveckling). Utredningsförslaget blev aldrig genomfört. I stället tillkom år 1976 ett system för lokaliseringssamråd. Det vilar på överenskommelser med större industriföretag och företag inom konsument- och jordbrukskooperationen. I systemet ingår numera även företag inom service- och tjänstesektorn. För nu avsedda ändamål finns inom industridepartementet en särskild delegation för lokaliseringssamråd. Framförda förslag om en fullmaktslagstiftning om etableringskontroll som ytterligare medel för lokaliseringspåverkan har riksdagen lämnat utan åtgärd med hänvisning till lokaliseringsdelegationens verksamhet.

I övrigt finner utskottet inte skäl att göra ytterligare uttalanden i det föreliggande ärendet.

Stockholm den 5 februari 1985

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

FRIDA BERGLUND

*Närvarande:* Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Karin Andersson (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Bengt Wittbom (m), Lahja Exner (s), Elver Jonsson (fp), Sten Östlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Alexander Chrisopoulos (vpk).

### Avvikande mening

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser att den del av yttrandet på s. 2 som börjar "Generellt sett" och slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Det stödsystem vi har med bidrag och lån från stat och kommun till det privata näringslivet utgör i grunden en felaktig politik. Till avigsidorna hör de i motion 94 påtalade riskerna att dessa subventioner överutnyttjas eller rent av missbrukas och därmed blir en del av den ekonomiska brottsligheten. Det må vara att de arbetsmarknads- och regionalpolitiska stödformerna – som faller inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde – är förenade med regler om återkallelse och återkrav och vissa andra kontrollåtgärder. Erfarenheten visar att dessa inte har varit tillräckliga för att stävja ett förhållandevis omfattande bidragsfusk. Villkoren liksom myndigheternas

kontrollåtgärder behöver alltså skärpas avsevärt som ett i sammanhanget betydelsefullt led i kampen mot brottsligheten.

I vpk-motionen uttrycks detta så, att man i varje sammanhang där statliga eller kommunala närings- eller kreditpolitiska åtgärder föreslås skall beakta åtgärdernas effekter på den ekonomiska brottsligheten. Med anledning av vad ovan sagts skall här förordas att justitieutskottet föreslår riksdagen att i ett uttalande till regeringen ge sin anslutning till vad som anförts i motion 94 i den aktuella delen.